

Príprava podmienok na uplatnenie zákona NR SR o posudzovaní vplyvov na životné prostredie na Slovensku

Uzákonením procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie nastúpi najdôležitejšia fáza - implementácia EIA v podmienkach Slovenskej republiky.

Proces naplňania zákona možno zhrnúť do nasledujúcich krokov:

- Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie.
- Vytvorenie podmienok na posudzovanie vplyvov činností presahujúcich štátne hranice v súlade s požiadavkami Espoo konvencie.
- Vypracovanie odborných príručiek pre proces posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA).
- Overovanie procesnosti EIA na pripravovaných zámeroch v SR.
- Zabezpečenie vzdelávacích seminárov, konferencií a kurzov pre budúcich účastníkov procesu EIA.
- Vytvorenie dobrých predpokladov na poskytovanie informácií o stave životného prostredia pre spracovanie dokumentácie.
- Evidencia a uchovanie dokumentácie z procesu EIA.
- Vypracovanie, publikovanie a pravidelná aktualizácia zoznamu odborne spôsobilých osôb pre proces EIA.
- Nezávislá kontrola kvality správ a každoročné vyhodnotenie uplatňovania procesu EIA.

Za účelom inštitucionálneho zabezpečenia EIA vznikol na Ministerstve životného prostredia SR v októbri 1992 *Odbor hodnotenia vplyvov na životné prostredie*. Do jeho pôsobnosti patrí okrem samotného EIA i hodnotenie vplyvov výrobkov na životné prostredie, ktoré nie je predmetom navrhovaného zákona, koordinácia činnosti z oblasti štandardizácie, ako aj systémové zabezpečenie ochrany ozónovej vrstvy.

V súčasnosti pracovníci tohto odboru spolupracujú s odborom legislatívy na príprave vecnej stránky zákona, zabezpečujú konzultačnú činnosť pre investorov a pracovníkov štátnej správy, pripravujú návrh vykonávacej vyhlášky k zákonu, zabezpečujú riešenie projektov a vytvárajú podmienky na uplatnenie zákona.

Hlavnou náplňou práce odboru v prípade prijatia zákona v predloženej verzii bude vykonávanie funkcie posudzujúceho orgánu a zabezpečovanie všetkých činností, ktoré z toho vyplývajú, napríklad:

- rozhodovať, či činnosť podlieha posudzovaniu (v zisťovacom konaní),

- určovať spoločné posudzovanie viacerých zámerov v prevádzkovej alebo priestorovej súvislosti,
- určovať časový a obsahový harmonogram posudzovania,
- určovať odborne spôsobilé osoby (expertov) na vypracovanie posudkov,
- kontrolovať úplnosť dokumentácie predkladanej navrhovateľom,
- zasielať dokumentáciu, rozhodnutia o zisťovacom konaní, záverečné stanovisko a pod. ostatným subjektom procesu posudzovania,
- spracovať návrh záverečného stanoviska,
- plniť funkciu povereného (koordinujúceho) orgánu za Slovenskú republiku pri posudzovaní vplyvov presahujúcich štátne hranice,
- prerokúvať so spracovateľmi návrhy všeobecne záväzných právnych predpisov, zásadných rozvojových koncepcií a územnoplánovacej dokumentácie veľkých územných celkov,
- viesť a uchovávať dokumentáciu spojenú s procesom posudzovania, zoznam odborne spôsobilých osôb a pod.

Rozhodnutím ministra ŽP bola 1. 7. 1993 zriadená *Slovenská agentúra životného prostredia*, ktorá je odbornou organizáciou MŽP SR s celoslovenskou pôsobnosťou. Jednou z oblastí, v ktorých bude pôsobiť, je i EIA. Predpokladá sa, že bude poskytovať údaje o stave životného prostredia, viesť evidenciu dokumentácie súvisiacej s procesom EIA, zabezpečovať výchovno-vzdelávaciu činnosť, poskytovať konzultácie a ďalšie činnosti.

Pre plnenie povinností, ktoré zo zákona NR SR EIA vyplývajú MŽP SR ako posudzujúcemu orgánu, treba zabezpečiť dodržiavanie stanovených lehôt aj zo strany štátnej správy, aby sa ani tu proces EIA nepredlžoval. V tejto súvislosti predložilo MŽP SR vláde SR požiadavky na zabezpečenie nevyhnutných inštitucionálnych, organizačných a materiálnych podmienok.

Odbor hodnotenia vplyvov na životné prostredie bude udržiavať dobré kontakty s vedeckovýskumnými a univerzitnými pracoviskami i konzultačnými firmami ako odborným zázemím pre vykonávanie úloh, ktoré mu zo

zákona vyplývajú. S tým ale súvisí potreba rozšíriť a posilniť základný environmentálny výskum, výchovu a vzdelávanie. Už v súčasnosti má MŽP SR uzavretú dohodu o spolupráci s Prírodovedeckou fakultou UK Bratislava a pripravuje sa ďalšia - s Fakultou architektúry STU v Bratislave. Bolo by však treba založiť grantový vedecko-technický projekt na celý komplex úloh, ktoré sa budú musieť v najbližších rokoch vyriešiť. Podobne to robia napr. v Kanade, Holandsku a ďalších štátoch. Okrem toho bude treba vybudovať Stredisko verejných informačných služieb pre EIA a školiace pracovisko. Skvalitňovanie metodológie EIA by mal byť permanentný proces.

Do nadobudnutia účinnosti zákona vstúpi Odbor hodnotenia vplyvov na životné prostredie MŽP SR do kontaktu s jednotlivými rezortnými ministerstvami, OÚŽP, ObÚŽP, investormi a vypracuje podrobný *prieskum očakávaného rozsahu návrhov zámerov*. Už v súčasnosti má veľmi dobrý kontakt s Ministerstvom dopravy, spojov a verejných prác SR, kde sa dohodla forma uplatňovania EIA na vybraných úsekoch diaľnic, s investorskými organizáciami, napr. Vodohospodárskou výstavbou, š. p. Bratislava, Povodím Váhu, Piešťany a Vodnými elektrárňami, Trenčín.

Na úseku *posudzovania vplyvov činnosti presahujúcich štátne hranice* sa pracovníci MŽP SR pravidelne zúčastňujú zasadnutí pracovných skupín pre otázky legislatívy a metodologických aspektov Espoo konvencie. Osobitne dôležitá bude dobrá spolupráca s okolitými štátmi. V súčasnosti je už dohodnutá pravidelná výmena skúseností s Českou republikou, nadviazali sme kontakty s Rakúskom, pripravuje sa dohoda s Poľskom, ktorej súčasťou bude oblasť EIA. Predpokladá sa, že Slovensko uzavrie so všetkými okolitými štátmi dvojstranné dohody, ktoré budú upravovať jednotlivé kroky posudzovania vplyvov presahujúcich štátne hranice aj s možnými odchýlkami. Súčasne bude treba spresniť náklady pri činnostiach, ktorých vplyvy presahujú štátne hranice.

V rámci Štátneho programu starostlivosti o životné prostredie zabezpečilo MŽP SR r. 1992 zostavenie metodologickej príručky pre hodnotenie vplyvu dopravných líniových stavieb a pripravuje ďalšie.

Ako účelové publikácie vyjdú napr.:

- Všeobecná príručka k zákonu NR SR o posudzovaní vplyvov na životné prostredie,
- Metodická príručka pre prácu s verejnosťou v procese EIA,
- Metodická príručka pre posudzovanie vplyvu výstavby a prevádzky vodných diel na tokoch na životné prostredie,
- Metodická príručka pre posudzovanie vplyvu chemických technológií na životné prostredie,
- Metodická príručka pre posudzovanie vplyvov spaľovní a úložísk odpadov na životné prostredie,

- Metodická príručka pre hodnotenie vplyvov koncepcií rozvoja eko- a agroturistiky na životné prostredie vo vybraných regiónoch Slovenska, ako aj ďalšie.

Okrem toho sa pripravujú propagačné materiály k procesu EIA, na jeho popularizáciu a osvetu, ktoré vyjdú po schválení zákona, napríklad:

- Informatívna príručka k zákonu NR SR o posudzovaní vplyvov na ŽP pre miestne samosprávy, verejnosť a mimovládne záujmové organizácie,
- Propagačné prehľadné materiály pre potreby MŽP SR, úradov životného prostredia, investorov a ich zahraničných partnerov (v slovenčine, angličtine a nemčine).

MŽP SR už od r. 1992 organizuje semináre a pripravuje komplexný program vzdelávania účastníkov procesu EIA - zástupcov štátnej správy, investorov, konzultantov, expertov i verejnosti a zabezpečuje na ne i zahraničných škólitelov. V tomto roku sa napríklad pripravujú:

- medzinárodné i domáce semináre, konferencie, kurzy a prednášky (najmä pre pracovníkov štátnej správy v oblasti ŽP, Slovenskej agentúry životného prostredia i pre záujemcov z ďalších rezortov (3-4 semináre a 2 konferencie),
- environmentálne kurzy pre investorov a manažérov z oblasti uplatňovania zákona v projektovej praxi,
- spolupráca so zahraničnými partnermi pri vypracovaní dokumentácie v zmysle zákona (napr. pre vybrané zámersy spaľovní a úložísk odpadov),
- spolupráca a konzultácie so zahraničnými partnermi pri príprave metodických príručiek a propagačných materiálov.

Významnú úlohu v procese posudzovania vplyvov na životné prostredie bude mať verejnosť. Zatiaľ máme iba skromné skúsenosti s aktivizovaním záujmu verejnosti, aj s tým, ako zabezpečiť objektivnosť a nezaťažnosť informácií, alebo ako viesť verejné prerokovanie správy o hodnotení. Najlepšie informovaní sú predstavitelia mimovládnych organizácií. Viacerí ich zástupcovia sa zúčastňovali na pripomienkovom konaní k zákonu i na vzdelávacích seminároch o EIA. Najmä v spolupráci so zahraničnými partnermi sa uskutočnilo v ČR i SR niekoľko seminárov orientovaných špeciálne na účasť verejnosti v procese EIA. Ministerstvo vydá aj informatívnu príručku o EIA pre verejnosť, ktorú zašle miestnym samosprávam do všetkých obcí v SR.

Treba využiť všetky možnosti a prostriedky na to, aby sa v čo najkratšom čase zabezpečila maximálna informovanosť všetkých účastníkov EIA. MŽP SR musí úzko spolupracovať s rezortom MŠaV SR, najmä v oblasti vzdelávacích aktivít. V súčasnosti už prebieha výučba metodológie procesu EIA na vybraných univerzitách. Pre takýto široko koncipovaný proces sa musia vychovať špecialisti, najmä formou postgraduálnych štúdií na čo najväčšom počte vysokých škôl s osobitným

dôrazom na technické univerzity a prírodovedne orientované fakulty.

Pri vytváraní predpokladov na poskytovanie informácií o životnom prostredí bude treba najmä:

- zhodnotiť využiteľnosť existujúcich databázových systémov pre tvorbu dokumentácie k EIA,
- spolupracovať pri príprave zákona o prístupe k informáciám o životnom prostredí.

V súvislosti s prípravou uplatňovania zákona EIA do praxe veľmi výrazne vystupuje požiadavka na urýchlené vybudovanie fungujúceho *integrovaného informačného systému o životnom prostredí*, čo bude úlohou Slovenskej agentúry životného prostredia. Odbor hodnotenia vplyvov na

životné prostredie MŽP SR bude viesť, aktualizovať a zverejňovať *zoznam odborne spôsobilých osôb*.

Na zabezpečenie kvality dokumentácie EIA treba vypracovať právne opatrenia na priebežné posudzovanie kvality dokumentácie, priebehu procesu i práce s verejnosťou, na základe zahraničných skúseností vypracovať vhodné kritériá komplexného posudzovania dokumentácie a procesu EIA.

Literatúra

Kozová, M., Úradníček, Š., Drdoš, J., Pavličková, K. a kol., 1993: Všeobecná príručka k zákonu NR SR o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. MŽP SR, Správa vedeckovýskumného projektu, 85 pp.

